

2024 בגדה המערבית – שנת הסיפוח והגירוש

צוות מעקב התנחלויות, שלום עכשיו

השנה השניה של ממשלת נתניהו-סמוטריץ'-בן גביר, היא השנה שבה החל בפועל יישום תוכנית הסיפוח הממשלתית כפי שנקבע בהסכם הקוליציוני בסוף 2022. כזכור, בשנת 2023 הוקמה [מנהלת ההתיישבות](#) במשרד הביטחון בראשות השר סמוטריץ'. המנהלת הוקמה במסגרת יישום [ההסכמים הקואליציוניים](#) בין הליכוד לציונות הדתית. במקביל, כניסת איתמר בגביר לתפקיד שר האחראי על המשטרה הביאה לכך שהמשטרה בשטחי הגדה המערבית [צמצמה מאוד](#) את אכיפת החוק על אלימות מתנחלים נגד פלסטינים.

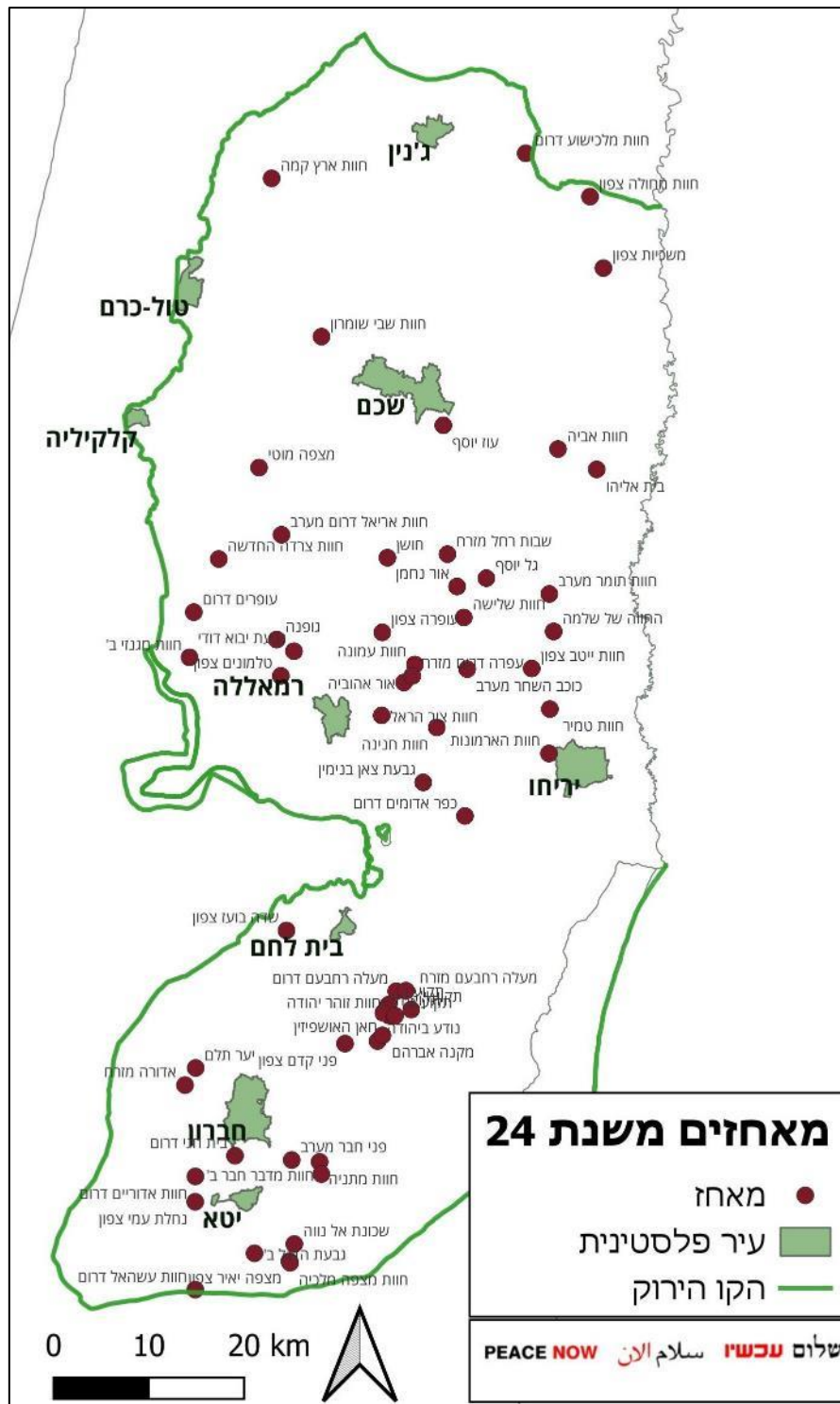
שנת 2024 מאופיינת במדיניות של צמצום המרחב הפלסטיני בשטחי B i C, והרחבת הנוכחות הישראלית בשטחים אלו. למעשה, **מעולם לא הייתה שנה שצמצמה כל כך את הנוכחות וזכויות הפלסטינים בשטחי הגדה המערבית, וכל כך חלשה באכיפת החוק כנגד מתנחלים** בתחומי עבירות בניה ופגיעה בפלסטינים. לכך יש להוסיף את העברות התקציבים, אישורי הבניה והכשרת המאחזים שגם הם חסרי תקדים בתולדות מפעל ההתנחלויות. מדיניות זו נעשית ע"י הקמת מספר שיא של מאחזים לא חוקיים, פריצת דרכים חסרת תקדים, עליה חדה בכמות ובעוצמת אלימות מתנחלים, [שראש השב"כ הגדיר אותה כטרור](#), סגירה של דרכים ושיא בהלבנה ומימון מאחזים לא חוקיים. מאז הקמת הממשלה הנוכחית, ישראל משלימה את יצירת התשתית המנהלית לסיפוח בפועל של הגדה המערבית לישראל תוך הפקעת הסמכויות מהמנהל האזרחי [והעברתם לגוף אזרחי פוליטי](#) הכפוף לשר סמוטריץ'.

תמונת מצב בגדה המערבית בשנת 2024:

התנחלויות ומאחזים: הוקמו לפחות 59 מאחזים חדשים – רובם מאחזים חקלאיים ("חוות") שעוסקים בהשתלטות על קרקעות וגירוש שיטתי של פלסטינים מהמרחב. זהו מספר חסר תקדים של מאחזים חדשים. לשם השוואה, משנת 1996 ועד תחילת שנת 2023 הוקמו בממוצע שנתי של פחות מ 7 מאחזים בשנה.

מאחזים בשטחי B: לראשונה מאז הסכמי אוסלו, הוקמו לפחות 8 [מאחזים בשטחי B](#). משמעות הדבר שמתוך כלל המאחזים שהוקמו בגדה בשנת 2024, 13% לפחות הוקמו בשטחי B.

בהתאם לחובה שנקבעה בחקיקה שיזמה ממשלת ישראל במסגרת מאבקה נגד ארגונים המבקרים את מדיניותה בשטחים הכבושים, ארגון שלום עכשיו מצוין שבשנה זו הגיע עיקר מימונו ממדינות ידידות של ישראל בעולם. פרטיו מופיעים באתר האינטרנט של רשם העמותות

- נפרצו מאות דרכים לא חוקיות באורך של יותר מ 114 ק"מ לצורך הרחבת התנחלויות, מניעת גישה לפלסטינים [הקמת מאחזים חדשים](#), [ולהשתלטות](#) על שטחים נוספים.

פריצת דרך בין ההתנחלויות דולב לטלמון

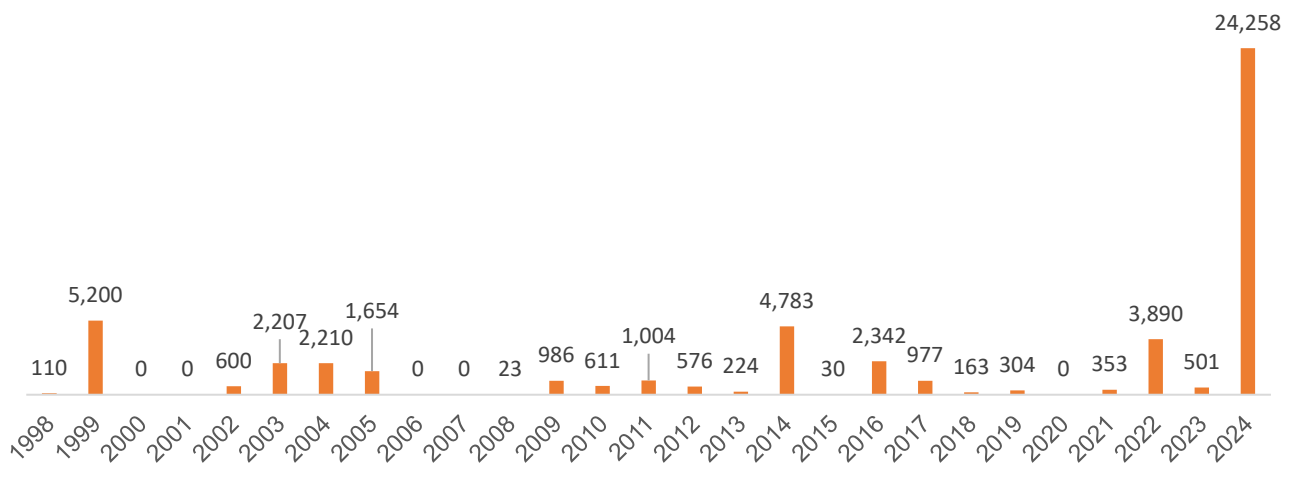
פריצת דרך מההתנחלות תלם

- קודמו תכניות ל-9,884 יחידות דיור בהתנחלויות [ע"י מועצת התכנון העליונה](#). בנובמבר 2024 החל יישום [החלטת הממשלה מיוני 2023](#) לפיה קידום תכניות בהתנחלויות לא ידרוש

יותר אישור של הדרג המדיני. בעקבות זאת החלה מועצת התכנון העליונה להתכנס לאישור תכניות בהתנחלויות באופן שבועי, ובתוך ששה שבועות אושרו [קרוב ל-2,400](#) יחידות דיור.

- **פורסמו מכרזים חדשים ל 1,399 יחד** ברחבי הגדה המערבית, לא כולל מזרח ירושלים.
- **24,258 דונם הוכרזו כ"אדמות מדינה"** – כמות של [כמחצית מכל השטח שהוכרז](#) כאדמת מדינה מאז אוסלו ועד היום.

הכרזה על אדמות מדינה לפי שנים (בדונם)

- **הקבינט החליט על הקמת 5 התנחלויות חדשות:** [אביתר, גבעת אסף, שדה אפרים, אדוריים והתנחלות נחל חלץ](#). כולם מאחזים לא חוקיים שמיועדים להפוך להתנחלויות רשמיות.
- **החל הליך ההכשרה של 5 מאחזים נוספים כ"שכונות" של התנחלויות קיימות.** המינהל האזרחי הודיע על כוונה להרחיב את תחום השיפוט של ההתנחלויות כך שיכללו את המאחזים [אחיה, בית אליהו ובני אדם](#), ובנוסף אושרו להפקדה תכניות להכשרה של המאחזים [מחנה גדי וגבעת חנן](#).
- **70 מאחזים לא חוקיים הוכרו כזכאים לתקצוב ולתשתיות** – [השר סמוטריץ הורה](#) למשרדי הממשלה ולרשויות נוספות להתחיל לתקצב 70 מאחזים לא חוקיים, להקים בהם מבני ציבור ולחבר אותם לתשתיות מים, חשמל וכו'.
- **התנחלויות חדשות בחברון – מתנחלים נכנסו לבית בחברון** שלטענתם הם רכשו אותו מפלסטינים. כניסת המתנחלים התאפשרה לאחר שניתן להם "היתר עיסקה" מגורמים הכפופים לשר סמוטריץ. בנוסף, פורסמה להפקדה [תכנית להקמת התנחלות חדשה כמובלעת בעיר חברון](#) עם 234 יחידות דיור מצפון לקרית ארבע.

כספים ותקציבים:

- הממשלה הכפילה את תקציב משרד ההתיישבות ואת הכספים המיועדים לחטיבה להתיישבות ולהתנחלויות – [תוספת של 302 מיליון ₪](#).
- 7 מיליארד ₪ לכבישים בהתנחלויות – [לפי דברי השר סמוטריץ](#), משרד האוצר סיכם עם משרד התחבורה על תכנית חומש בסך 7 מיליארד ₪ לכבישים בין עירוניים בהתנחלויות. בשנת 2024 קודמה בניה של כבישים רבים שמטרתם להגדיל באופן משמעותי את ההתנחלויות ואת מספר המתנחלים. בין השאר, מתקיימות עבודות תשתית בכביש 60 בין ירושלים לגוש עציון, בכביש 437 בין ירושלים לאזור תעשיה שער בנימין, הקמת מנהרת שיח ענבר מתחת לשכונת א-טור במזרח ירושלים כחלק מכביש הטבעת המזרחי וכן סלילת [כביש עוקף לובן \(כביש 465\)](#) [כולל כביש גישה חדש להתנחלות](#) בית אריה. בנוסף פורסמו הפקעות קרקע לצורך סלילת שדרוג והרחבה של כביש 55 בין הקו הירוק לאלפי מנשה, של כביש 505 בין אריאל לצומת תפוח, ושל כביש 60 בין חלחול לסעיר. להרחבה [ראו כאן](#).
- הקצאה של 409 מיליון ₪ לפרוייקטים ייחודיים בהתנחלויות וזאת [לאחר הקיצוץ הרחב בתקציב](#). בין השאר לפרוייקטים של שימור עתיקות ביו"ש, שיקום פארק סבסטיה, חיזוק אגן העיר העתיקה (התנחלות תיירותית במזרח ירושלים), פרוייקטים הקשורים [לעמותת אלעד](#) [בסילוואן](#).
- כספים לחוות ומאחזים לא חוקיים – [75 מיליון ₪ הוקצו למאחזים לא חוקיים](#), מתוכם כ-39 מיליון ₪ לחוות רועים לא חוקיות, חלקן אלימות.

מהלכי סיפוח:

- הסמכויות הקשורות להתנחלויות הופקעו מידי הצבא והועברו לפקיד תחת השר סמוטריץ. השר מינה מתנחל [לתפקיד שמכונה "הסגן האזרחי"](#) של ראש המינהל האזרחי, שהוא למעשה מושל ההתנחלויות, שאינו כפוף למינהל האזרחי אלא ישירות לשר סמוטריץ. מדובר בשורה ארוכה של סמכויות בכל הקשור בהתנחלויות, תשתיות, מקרקעין ועוד. להרחבה ראו: ["ההפיכה השקטה"](#) (אופק, יש דין, האגודה לזכויות האזרח, שוברים שתיקה).
- הייעוץ המשפטי של המינהל האזרחי הועבר מהצבא לידי מערך משפטינים [תחת השר סמוטריץ](#).
- הממשלה לקחה לעצמה סמכויות אכיפה בחלק מאזורי B שבסמכות הפלסטינים ובניגוד להסכמים עליהם חתומה ישראל – בהוראת הקבינט, חתם אלוף פיקוד המרכז על [צווים שמעניקים לישראל סמכות להרוס בתים של פלסטינים](#) בשטחים שנקראים "השמורה ההסכמית", שבשליטת הפלסטינים. יחידת הפיקוח החל בהרס מבנים בשטחים אלו.

צמצום מרחב החיים הפלסטיני:

- **אלימות מתנחלים – ארגוני זכויות אדם תיעדו [לפחות 1,420](#) מקרי אלימות של מתנחלים כלפי פלסטינים; [לפחות 356 פלסטינים נפצעו](#) ו [3 פלסטינים נהרגו](#) בידי מתנחלים (נתוני [אוצ'ה](#) נכון ל-26/12/24).**
- **[כ-47 קהילות פלסטיניות](#) גורשו מאז אוקטובר 2023 בעקבות אלימות מתנחלים בהם [300 משפחות פלסטיניות](#) (כ-1,762 בני אדם) שאיבדו את ביתם (נתוני [כרם נבות ואוצ'ה](#)).**

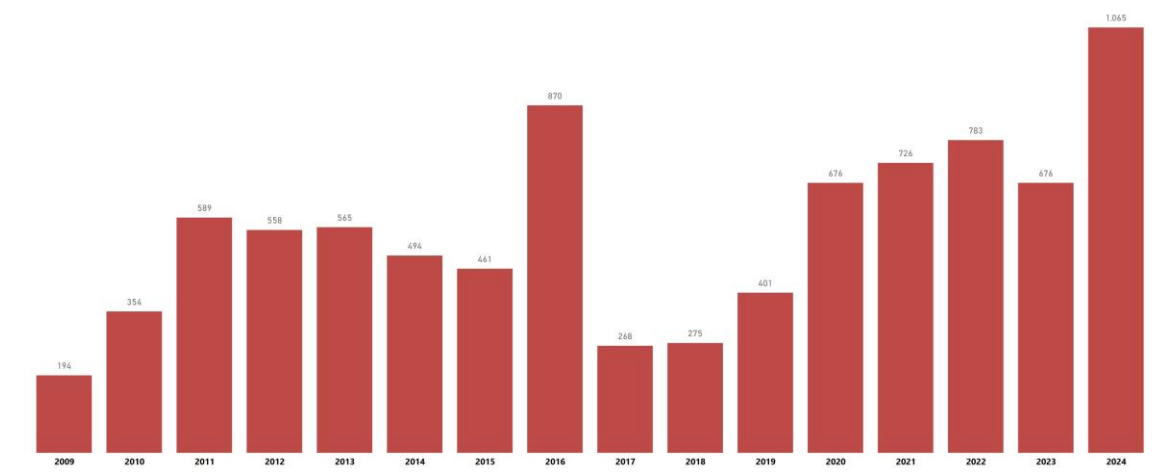

מאחז בשטח B, בצמוד להריסות מבני קהילה פלסטינית אשר נאלצה לעזוב בשנת 2024

- **נמנעת גישת פלסטינים למאות אלפי דונמים של קרקע חקלאית – הצבא ומתנחלים [מונעים מפלסטינים לעבד שטחים נרחבים](#) בסביבת התנחלויות. הדבר נעשה באמצעות מאות חסימות פיסיות על דרכי עפר וכבישים שהציבו צה"ל או מתנחלים, וע"י גירוש בידי מתנחלים או חיילים, בדרך כלל חיילי מילואים תושבי ההתנחלויות במסגרת ההגנה המרחבית.**
- **0 אישורי בניה לצרכי מגורים לפלסטינים – מועצת התכנון העליונה לא אישרה אף תוכנית או ערר על בקשה להיתר בניה למגורים לפלסטינים בשטח C. מתוך 138 עררים על דחיית בקשות להיתר או לתכניות שנדונו – 137 נדחו. מתוך 12 תכניות והיתרים שנדונו, נדחו 9 ואושרו רק**

שיפוץ מבנה חקלאי (שומרה), בניית שני מחסנים חקלאיים והקמת מרכז מסחרי באזור ג'נין (שהתכנית לו אושרה ב-2022).

- **1,065 מבנים של פלסטינים נהרסו בידי ישראל בגדה המערבית בגלל היעדר אישורי בניה,** 17 מהם [בשטח B](#). כתוצאה מכך 857 פלסטינים איבדו את ביתם. שנת 2024 היא שנת שיא במספר הריסות הבתים של פלסטינים בגלל היעדר היתרים. לשם השוואה, בשנת השיא הקודמת, שנת 2016 נהרסו 870 מבנים. בנוסף נהרסו עוד 452 מבנים של 2,704 תושבים במבצעים צבאיים, בעיקר באזור ג'נין וטול כרם. [נתוני אוצ'ה](#), נכון ל-14/01/25.

מספר מבנים שנהרסו בגדה המערבית בגלל היעדר היתר בניה, נתוני אוצ'ה.

- **הריסות במזרח ירושלים –** בשנת 2024 נהרסו במזרח ירושלים [215 בתים](#) בגלל היעדר היתר בניה. [בשכונת הבוסתאן](#) שבסילוואן החלה העיריה בהרס שיטתי של בתים במסגרת תכנית להרוס את כל השכונה לצורך פארק תיירותי המכונה "גן המלך". בשכונת הבוסתאן לבדה נהרסו [למעלה מ-15 בתים](#) מתוך כ-100 בתים להם יש צווי הריסה.

ניתוח והרחבה

אין זה מפתיע ששנת 2024 היא שנת שיא למפעל ההתנחלויות בגדה המערבית ושנת שפל למצב זכויות האדם של הפלסטינים, לרבות פגיעה ברכוש, מחנק כלכלי ופגיעה חסרת תקדים בחופש התנועה הפלסטיני. אולם, לצד זאת, ייחודה ומסוכנותה של שנת 2024 היא בתקדים שנוצר בגדה המערבית בו ממשלת ישראל פעולת בכל הדרכים; חוקיות ולא חוקיות לספח את ההתנחלויות לישראל ולהרחיב את שטחי הסיפוח ככל שניתן, גם לעומק שטחי B.

ישראל פועלת במוצהר על מנת להחליש את הרשות הפלסטינית ולפגוע במעמדה הפוליטי. אחד הביטויים לכך הם [8 מאחזים](#) שהוקמו בשטחי B והריסות בתים פלסטינים [בשטחי B](#) של השמורה ההסכמית.

כחלק מסיפוח הגדה המערבית ישראל משקיעה מיליארדי שקלים בחיזוק ההתנחלויות, משנה את מערכת החוק ומחלישה את המנהל האזרחי, אבל לא פחות חשוב מכך, משנה לחלוטין את פני השטח.

בשנת 2024 הוקמו **60 מאחזים חדשים**, רובם מאחזי רועים שמאוישים ע"י צעירים ונערי גבעות שעוסקים בהשתלטות על שטחים וגירוש פלסטינים מהסביבה. המתנחלים פרצו, סללו והכשירו דרכים לא חוקיות באורך של לפחות 114 ק"מ.

צוות מעקב התנחלויות חשף כי ממשלת נתניהו [הקצתה 75 מיליון ₪](#) בשנת 2024 לצורך מימון של מאחזים לא חוקיים, 39 מיליון ₪ מתוכם מיועדים לחוות לא חוקיות. עוד הסתבר שחלק מהכספים הללו מיועדים גם לפריצות הדרכים.

לצד התמיכה הכספית, נהנים מתנחלי המאחזים האלימים גם מתמיכה פוליטית של הממשלה. השר סמוטריץ' שקיבל מנתניהו את האחריות על הטיפול בהתנחלויות כשר במשרד הביטחון, מכתוב מדיניות של ["עצירה כמעט מוחלטת של פינוי מאחזים"](#) ואכיפת החוק כלפי מתנחלים. השר בן גביר מצדו הוביל את המשטרה לכך שמעשי האלימות לא נמנעים, ולמרות העליה בהיקף אלימות המתנחלים, מספר המעצרים של חשודים בטרור יהודי בגדה המערבית ["ירד בחצי"](#) לעומת השנה שעברה.

החלטת הצבא לסגור [מאות כניסות ויציאות](#) של היישובים והכפרים הפלסטינים בשטחי B ו A לצד מאות חסימות של דרכי עפר ברחבי הגדה המערבית, מיד עם תחילת המלחמה, דיללה מאוד את תנועת הפלסטינים בשטחי C והקלה על המתנחלים לפעול בחופשיות ברחבי הגדה המערבית. בשל החסימות הרבות, כל התנועה של הפלסטינים ברחבי הגדה הפכה להרבה יותר ארוכה, יקרה ודלילה מאוד. כבישים ראשיים הפכו לכבישים למתנחלים בלבד, כמו למשל "כביש ליברמן" שעוקף את בית לחם ממזרח, שכל היציאות והכניסות ליישובים הפלסטינים שלאורכו נחסמו.

בשנת 2024 המנהל האזרחי ועיריית ירושלים [הרשו מספר שיא של מבנים \(1,280\)](#) בגדה המערבית ובמזרח ירושלים בגלל היעדר היתר בניה. היקף הריסות הבתים לפלסטינים, העדר אישורי בניה, והקמת מאחזים בצמוד לכפרים הפלסטינים, צמצמו מאוד את המרחב של הפלסטינים בשטחי הגדה.

חלק משמעותי בשינוי שנוצר בשנה האחרונה, מקורו בהקמת [מנהלת ההתיישבות](#) והחלטת ממשלת ישראל לתת עדיפות [לחיזוק](#) ההתנחלויות והמתנחלים. בשנה האחרונה ממשלת ישראל החלה בהליך הכשרה של 10 מאחזים בנוסף על 14 שהחלו את הליך ההכשרה בשנה שעברה. במקביל, הקים השר סמוטריץ' ["מסלול עוקף הכשרה" ל-70 מאחזים](#) לפיו יינתנו תקציבים וייבנו מבני ציבור במאחזים לא חוקיים למרות שלא עברו הליכי הסדרה.

לסיכום ניתן לומר שהמציאות המשפטית, מנהלית והפיזית, היא הביטוי המובהק ביותר לסיפוח השטחים לישראל. בכך, שנת 2024 היא לא רק שנת השיא של מפעל ההתנחלויות אלא גם שנת

הסיפוח שבה הופכת הממשלה את השטחים הכבושים לחלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, והופכת את ישראל למדינת אפרטהייד.